

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energiemarkt

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum **12 MEI 2015**
Betreft Instemmingsbesluit winningsplan Havenmond

Besluit van de Minister van Economische Zaken:

Ons kenmerk
DGETM-EM / 13005869

Bijlage(n)
1

1. Onderwerp aanvraag

Op 20 maart 2012 is een aanvraag ontvangen, gedateerd 19 maart 2012, van Frisia Zout B.V. (hierna: Frisia) te Harlingen, tot instemming met het winningsplan Havenmond op grond van artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet. Op 17 december 2012 heeft Frisia een actualisatie van het winningsplan ingediend, gedateerd 14 december 2012.

Het winningsplan betreft het winnen van zout uit vier zoutcavernes in het gebied 'Havenmond', onder de Waddenzee. Dit gebied is op grond van artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen als Natura2000 gebied. De zoutcavernes zullen worden aangeboord vanaf het bedrijfsterrein van Frisia in Harlingen.

Frisia verzoekt om instemming met het winningsplan Havenmond.

De Minister van Economische Zaken (hierna: EZ) is op grond van artikel 34, derde lid, Mijnbouwwet (Mbw) bevoegd te beslissen op deze aanvraag.

2. Juridisch kader

Het winningsplan dient te worden getoetst aan de toepasselijke Mijnbouwwet- en regelgeving. Voorts bevat de Planologische Kernbeslissing Waddenzee (2007)¹ randvoorwaarden die bij (het toestaan van) de winning van delfstoffen onder de Waddenzee in acht moeten worden genomen.

a. Mijnbouwwet en -regelgeving

Het doel van de Mijnbouwwet en -regelgeving is, door een helder en overzichtelijk kader te bieden, bij te dragen aan een verantwoorde en doelmatige mijnbouw. Alvorens op basis van de Mijnbouwwet over te mogen gaan tot winning is de

¹ Te vinden via http://www.waddenzee.nl/Derde_Nota_Waddenzee.1263.0.html

instemming vereist van de Minister van EZ met een winningsplan, als bedoeld in artikel 34 Mbw. Het winningsplan geeft concreet inzicht in de wijze waarop de winning wordt uitgevoerd en de effecten daarvan en dient te voldoen aan de eisen genoemd in artikel 35 Mbw. Ingevolge artikel 34, vierde lid, Mbw wordt het besluit tot instemming met het winningsplan voorbereid met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb).

Voor de beoordeling of met een winningsplan als bedoeld in artikel 34 Mbw kan worden ingestemd, wordt het winningsplan getoetst aan de principes in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen en het risico van schade ten gevolge van bodembeweging (artikel 36, eerste lid, Mbw).

De artikelen 34 en 35 Mbw en de artikelen 24, 25, 30 en 31 van het Mijnbouwbesluit (hierna: Mbb) vormen het juridisch kader waaraan de Minister van EZ het winningsplan Havenmond van Frisia toetst. Artikel 35 Mbw bepaalt dat het winningsplan voor elk voorkomen binnen het vergunningsgebied ten minste een beschrijving bevat van:

- a. de verwachte hoeveelheid aanwezige delfstoffen en de ligging ervan;
- b. het aanvangstijdstip en de duur van de winning;
- c. de wijze van winning alsmede de daarmee verband houdende activiteiten;
- d. de hoeveelheden jaarlijks te winnen delfstoffen;
- e. de kosten op jaarbasis van het winnen van de delfstoffen;
- f. de bodembeweging ten gevolge van de winning en de maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging, voor zover het winnen van delfstoffen niet geschiedt in het continentaal plat of onder de territoriale zee vanuit een voorkomen dat is gelegen aan de zeezijde van de in de bijlage bij deze wet vastgelegde lijn, tenzij Onze Minister anders heeft bepaald.

De artikelen 24 en 25 Mbb bevatten in dit kader nadere eisen.

Voorts rust krachtens artikel 41 Mbw op de houder van de vergunning de verplichting tot het verrichten van metingen voor de aanvang van het winnen van delfstoffen, tijdens het winnen en tot dertig jaar na het beëindigen van het winnen. De artikelen 30, 31 en 33 Mbb bevatten in dat kader nadere voorschriften. Artikel 30 Mbb bepaalt dat deze metingen worden verricht overeenkomstig een meetplan, dat instemming behoeft van de Minister van EZ. Artikel 31 Mbb bepaalt dat de resultaten van de metingen worden overgelegd aan de inspecteur-generaal der mijnen. Artikel 33 Mbb stelt een aantal nadere eisen aan het meetplan ten aanzien van de door de zoutwinning ontstane holruimte(n).

b. Planologische Kern Beslissing Derde Nota Waddenzee

Deel 4 van de Planologische Kern Beslissing Derde Nota Waddenzee (hierna: PKB), tekst na parlementaire instemming, is gedateerd medio januari 2007. De PKB stelt: "Nieuwe opsporing en winning van gas onder de Waddenzee kan onder de volgende randvoorwaarden plaatsvinden:

1. nieuwe opsporing en winning van gas is alleen toegestaan vanaf locaties op het land en vanaf bestaande platforms in de Noordzee(kustzone);
2. er bestaat wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de in deze PKB beschreven natuurlijke waarden en kenmerken;
3. een onafhankelijke instantie adviseert het bevoegd gezag over de opzet, uitvoering en beleidsconsequenties van een adequate monitoring van alle relevante effecten en ontwikkelingen, zodat indien nodig door het bevoegd gezag kan worden ingegrepen volgens het "Hand aan de Kraan" principe;
4. de benodigde op te richten bouwwerken (waaronder het tijdelijk plaatsen van boorinstallaties) worden zo zorgvuldig mogelijk ingepast in het landschap ter bescherming van de unieke openheid daarvan, met behulp van de best beschikbare technische mogelijkheden;
5. gelet op deze zorgvuldige inpassing in het landschap wordt tijdelijk gebruik van installaties ten behoeve van de exploratie, onderhoud en winning als niet schadelijk beschouwd voor open horizon en duisternis.

De bovenstaande randvoorwaarden worden uitgewerkt in winnings- en meetplannen zoals voorgeschreven in de Mijnbouwwet en in de vergunningverlening op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Voor nieuwe opsporing en winning van overige delfstoffen onder de Waddenzee, te weten andere delfstoffen dan gas, geldt dat het kabinet daarvoor geen vergunningen verleent, totdat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel meer bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee."

De Nota van toelichting bij de PKB voegt daaraan toe:

"In het algemeen geldt dat bodemdaling als gevolg van zoutwinning van een andere aard is dan bodemdaling als gevolg van gaswinning. Bodemdaling veroorzaakt door zoutwinning kan meer lokaal en sneller van aard zijn."

3. Adviezen naar aanleiding van de aanvraag

Over het geactualiseerde winningsplan Havenmond, gedateerd 14 december 2012, hebben Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: Sodm) en de TNO Adviesgroep EZ (hierna: TNO) op 27 juni 2013 (kenmerk: 13113750) gezamenlijk advies uitgebracht ten aanzien van de aan dit besluit te verbinden voorschriften.

Sodm en TNO concluderen dat het winningsplan Havenmond voldoet aan de vereiste volledigheid, zoals gesteld in de Mijnbouwwet. Bovendien stellen zij vast dat het winningsplan Havenmond, op basis van de thans beschikbare gegevens, in lijn is met de principes van planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen. Ook onderschrijven Sodm en TNO hetgeen Frisia heeft onderzocht, laten

onderzoeken en berekend inzake de te verwachten bodembeweging ten gevolge van de zoutwinning.

Sodm en TNO adviseren – uitgaande van de specifieke in paragraaf 5.2 omschreven randvoorwaarden en met inachtneming van de in paragraaf 5.4 beschreven voorwaarden – om in te stemmen met het winningsplan Havenmond.

De Technische commissie bodembeweging (hierna: Tcbb) heeft overeenkomstig artikel 35, tweede lid, Mbw op 19 juli 2013 (kenmerk: TCBB/13122428) geadviseerd.

De Tcbb heeft het winningsplan getoetst aan het criterium risico van schade ten gevolge van bodembeweging, volgend uit de Mijnbouwwet en het Mijnbouwbesluit. Daarbij heeft de Tcbb kennisgenomen van het gezamenlijk advies van Sodm en TNO. De in het Tcbb-advies opgenomen componenten van bodembeweging zijn bodemdaling en bodemtrilling.

De Tcbb stelt in haar advies: "De aanvrager geeft in Hoofdstuk 4, paragraaf 1 en bijlage 6 aan, dat de te verwachten cumulatieve bodemdaling door deze zoutwinning in het diepste punt 103 centimeter zal bedragen bij vier cavernes en na een productie van 8 mln. ton per caverne. Deze bodemdaling manifesteert zich vrijwel geheel buitendijks. De waterkerende dijk daalt onder bovenstaande condities slechts enkele centimeters en schade aan woningen en infrastructuur op land kan niet worden verwacht. Sodm en TNO zijn van mening dat Frisia een gedegen analyse heeft gegeven van de verwachte bodemdaling ten gevolge van de zoutwinning. In het winningsplan (paragraaf 4.1.4) wordt tevens een beknopte onzekerheidsanalyse gegeven van de te verwachten bodemdaling. Sodm en TNO geven in hun gezamenlijke advies aan, dat de bodemdalingsprognose is geverifieerd en dat deze reëel wordt bevonden. De Tcbb stemt hiermee in.

De kans op bodemtrillingen wordt door Frisia op grond van vakliteratuur en de ervaringen met de zoutwinning op land als uiterst onwaarschijnlijk ingeschat.

Sodm en TNO onderschrijven deze conclusie. De Tcbb stemt hiermee in.

De Tcbb ziet op grond van het winningsplan en het gezamenlijke advies van Sodm en TNO geen bezwaar om in te stemmen met het winningsplan Havenmond."

4. Publicatie kennisgeving en ter inzage legging ontwerpbesluit

Frisia heeft bij brieven van 19 maart 2012, ontvangen 20 maart 2012 en 14 december 2012, ontvangen 17 december 2012, verzocht om instemming met het winningsplan Havenmond, dat betrekking heeft op vier zoutcavernes, aan te leggen onder de Waddenzee bij Harlingen.

Het onderhavige besluit tot instemming met het winningsplan Havenmond is als volgt voorbereid:

- op 10 oktober 2013 is een kennisgeving met betrekking tot het ontwerp gepubliceerd in de Staatscourant. Kennisgeving heeft ook plaatsgevonden in enkele huis-aan-huisbladen en regionale bladen;
- op 8 oktober 2013 is door de Minister van EZ een ontwerp van het besluit aan Frisia gezonden;

- het ontwerp van het besluit heeft van 11 oktober 2013 tot en met 21 november 2013 ter inzage gelegen bij het ministerie van EZ, de gemeente Harlingen en de provincie Fryslân;
- er is een informatiebijeenkomst georganiseerd op 31 oktober 2013, waarbij de mogelijkheid werd geboden mondelinge zienswijze(n) naar voren te brengen.

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen op het ontwerpbesluit is het jaartal tot wanneer de instemming wordt verleend met het winningsplan, gewijzigd van 2036 in 2033 (artikel 2).

De Minister van EZ doet op grond van artikel 3:12 in samenhang met artikel 3:44 van de Awb mededeling van dit besluit in de Staatscourant, in enkele huis-aan-huisbladen en regionale bladen. Het besluit wordt ook langs elektronische weg medegedeeld.

5. Beoordeling van de aanvraag

5.1 Inleiding en samenvatting

Het door Frisia ingediende winningsplan Havenmond is getoetst aan de Mijnbouwwet en -regelgeving en aan de PKB. Voorts is aangesloten bij de systematiek die is toegepast bij de winning van gas vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen, waarbij het "Hand aan de Kraan" principe is ontwikkeld en toegepast. Het gaat daarbij om het Rijksprojectbesluit "Gaswinning onder de Waddenzee vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen" uit 2006² (hierna: Rijksprojectbesluit), het instemmingsbesluit Winningsplan Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen van 26 juni 2006 (kenmerk ET/EM/6047343)³ en het instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan voor deze locaties van 31 maart 2013 (kenmerk ETM/EM/11181749)⁴.

Getoetst is of het winningsplan Havenmond voldoet aan de eisen die in artikel 35, eerste lid, van de Mbw en in de artikelen 24 en 25 van het Mbb zijn gesteld. Gelet op de inhoud van het winningsplan Havenmond en de adviezen van Sodm en TNO, en van de Tcbb, wordt geconcludeerd dat de inhoud van het winningsplan voldoet aan de hiervoor genoemde wettelijke eisen.

Voorts is het winningsplan Havenmond getoetst aan de randvoorwaarden, die volgen uit de PKB (zie Hoofdstuk 2). Gelet op het gestelde in paragraaf 5.2 wordt vastgesteld dat aan alle vijf de randvoorwaarden zoals opgenomen in de PKB wordt voldaan.

² Te vinden via <http://www.nam.nl/nl/downloads/reports-wadden/documents-monitoring.html>

³ Te vinden via <http://www.nlog.nl/nlog/requestDocument?id=274844006&type=fieldPubAsset>

⁴ Te vinden via <http://www.agentschapnl.nl/subsidies-regelingen/bureau-energieprojecten/gasleidingen-en-gaswinning/gaswinning-moddergat/fase-1>

5.2 Motivering met betrekking tot de PKB-randvoorwaarden

In het navolgende worden de randvoorwaarden uit de PKB afzonderlijk getoetst. Opgemerkt wordt dat deze randvoorwaarden zijn geformuleerd voor gaswinning, maar tevens gelden voor de winning van andere delfstoffen zoals zout, met dien verstande dat met betrekking tot de tweede randvoorwaarde, voor instemming met het winningsplan, moet worden getoetst of er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee (zie Hoofdstuk 2).

Randvoorwaarden uit de PKB

5.2.1 Randvoorwaarde 1:

Nieuwe opsporing en winning van delfstoffen is alleen toegestaan vanaf locaties op het land en vanaf bestaande platforms in de Noordzee(kustzone).

De winning van het zout, zoals beschreven in het winningsplan Havenmond, vindt plaats vanaf het bestaande bedrijfsterrein van Frisia te Harlingen. Voor zover dit mogelijk is binnen de natuurgrens van de Waddenzee, zal de winning plaatsvinden met behulp van vier gedeveerde boorputten, die vanaf het bedrijfsterrein van Frisia te Harlingen worden aangelegd. Hiermee wordt aan de eerste randvoorwaarde voldaan.

5.2.2 Randvoorwaarde 2:

"Er bestaat wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee."

5.2.2.1 Methodiek Meegroeivermogen en Gebruiksruimte

Het begrip Meegroeivermogen van de Waddenzee is gedefinieerd als: Het natuurlijke vermogen van een kombergingsgebied gemiddeld over een 19 jaarlijkse periode, uitgedrukt in mm/jaar over het hele gebied, om de relatieve zeespiegelstijging op lange termijn bij te houden terwijl het geomorfologisch evenwicht en de sedimentbalans in stand blijven (Ministerie van Economische Zaken, 2006). Het Meegroeivermogen van de Waddenzee is het gevolg van sedimentatie die van nature in de Waddenzee plaatsvindt. Dit betekent dat er zand en slib wordt afgezet op de wadbodem en in de geulen. Op deze wijze groeit de Waddenzee mee met de stijgende zeespiegel, mits de relatieve stijgingssnelheid niet te hoog is.

Om te bepalen of in de Waddenzee bodemdaling kan plaatsvinden, zonder dat er schadelijke gevolgen optreden voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee, is het begrip Gebruiksruimte geïntroduceerd. De Gebruiksruimte van de Waddenzee is gedefinieerd als: Het verschil tussen het Meegroeivermogen van een kombergingsgebied en de relatieve zeespiegelstijgingssnelheid. Dit verschil oftewel de Gebruiksruimte is de ruimte die te gebruiken is voor menselijke

activiteiten, die zandhonger genereren, zoals bijvoorbeeld bodemdaling veroorzaakt door gaswinning (Ministerie van Economische Zaken, 2006) of bodemdaling veroorzaakt door zoutwinning.

De relatieve zeespiegelstijgingsnelheid is het gecombineerde effect van de stijging van de zeespiegel en de autonome daling van de bodem. De autonome bodemdaling is de bodemdaling die optreedt door andere oorzaken dan delfstofwinning. Wanneer de toename van het volume van de bodemdalingskom, gemiddeld over de oppervlakte van het kombergingsgebied, kleiner is dan de beschikbare Gebruiksruimte, vindt er geen wezenlijke verandering plaats in de kenmerken van de Waddenzee, waardoor er geen schadelijke gevolgen voor de natuur- en landschapswaarden optreden.

5.2.2.2 Vergelijking van de bodemdaling ten gevolge van de zoutwinning bij Havenmond en deze ten gevolge van de gaswinning in de Waddenzee

De PKB stelt in de Nota van toelichting: "In het algemeen geldt dat bodemdaling als gevolg van zoutwinning van een andere aard is dan bodemdaling als gevolg van gaswinning. Bodemdaling veroorzaakt door zoutwinning kan meer lokaal en sneller van aard zijn." De vraag hoe deze vergelijking uitpakt in het specifieke geval van de zoutwinning Havenmond, wordt vanzelfsprekend niet beantwoord in de PKB, maar is voor dit besluit wel van belang.

'Meer lokaal':

De dalingskom ten gevolge van de winning heeft ongeveer een diameter ter grootte van tweemaal de diepte plus de diameter van het ondergrondse voorkomen waaruit wordt gewonnen. Zowel zout- als gaswinning onder de Waddenzee vindt plaats op een diepte van ongeveer 3 kilometer. Voor de zoutwinning in het gebied Havenmond wordt de diameter van het ondergrondse voorkomen bepaald door de afstand tussen de zoutcavernes (in de orde van een halve tot één kilometer). De Havenmond bodemdalingskom heeft derhalve een doorsnede van minimaal 6 kilometer. Voor de gasvelden onder de Waddenzee is de diameter van het ondergrondse voorkomen in de regel in de orde van enkele kilometers. De doorsnede van deze kommen is daardoor in de orde van 8 tot 10 kilometer. De Havenmondkom is derhalve vergelijkbaar met de kommen veroorzaakt door de gaswinning onder de Waddenzee en dus niet echt lokaal te noemen.

'Sneller':

Hiervoor is de toename van het komvolume per tijdseenheid, gemiddeld over het oppervlak van het betreffende kombergingsgebied en gemiddeld over 6 jaar (de Belasting) maatgevend. Het doet er dan minder toe hoe snel bijvoorbeeld het diepste punt van de dalingskom daalt. Dat is al in de systematiek verwerkt. Modelstudies ten behoeve van het MER en praktijkervaringen onderschrijven deze systematiek. Uit de Passende Beoordeling bij het Rijksprojectbesluit blijkt overigens dat ook zeer lokale kommen, zoals zandwinputten, snel, dat wil zeggen:

binnen een periode van één tot twee jaar, weer zijn opgevuld (zie p.83 e.v. uit de Passende Beoordeling bij het Rijksprojectbesluit).

Verder blijkt in de praktijk dat de bodemdaling ten gevolge van zoutwinning goed beheersbaar is (zie ook subparagraaf 5.2.2.6). Om die reden kan worden vastgesteld dat het "Hand aan de Kraan" principe zoals vastgelegd in het Rijksprojectbesluit, eveneens voor zoutwinning kan worden toegepast.

Uit deze specifieke vergelijking van de bodemdaling die zal worden veroorzaakt door de zoutwinning Havenmond op een diepte van 3 km en de bodemdaling die wordt veroorzaakt door de gaswinning in de Waddenzee, blijkt dat, voor wat betreft de twee bovengenoemde aspecten, de bodemdaling als gevolg van de zoutwinning Havenmond *niet* van een andere aard is dan de bodemdaling als gevolg van de gaswinning Waddenzee.

De hoeveelheid sediment ter grootte van het volume van de dalingskom zal langs natuurlijke weg worden aangevoerd (mits de Gebruiksruimte niet wordt overschreden). Daarom kunnen de principes van het Meegroeivermogen en de Gebruiksruimte op de zoutwinning worden toegepast.

5.2.2.3 Meegroeivermogen kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep

Het Meegroeivermogen van de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep is gebaseerd op de studie 'Meegroeivermogen en gebruiksruimte in de getijdebekkens Vlie en Marsdiep; Grootschalige morfologische ontwikkelingen westelijke Waddenzee' (J. Cleveringa, juli 2010). Het rapport betreft een achtergronddocument behorend bij het MER. In deze studie is het Meegroeivermogen voor deze beide kombergingsgebieden bepaald op 5 millimeter per jaar, gemiddeld over een 19 jaarlijkse periode.

De Minister van EZ heeft hierop door Deltares een contra-expertise laten uitvoeren. Deltares heeft op 12 augustus 2010 in haar rapport 'Het Meegroeivermogen van de westelijke Waddenzee, Advies aan het ministerie van Economische Zaken' (kenmerk: 1202685-000-BGS-0007) gesteld dat "voor de getijdebekkens van het Vlie en het Marsdiep geconcludeerd kan worden dat in deze bekkens over de periode sinds de afsluiting van de Zuiderzee een Meegroeivermogen van 5 mm/jaar heeft bestaan, waarop ook voor de periode van de beoogde zoutwinning gerekend kan worden". Daarbij is opgemerkt dat de beoogde zoutwinning een vertragend effect zal hebben op de langzame vergroting van het plaatareaal die een reactie is op de afsluiting van de Zuiderzee. In het kader van de Natuurbeschermingswetvergunning is de zoutwinning Havenmond getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor de betreffende habitats zijn aangegeven in het Aanwijzingsbesluit Waddenzee.

Vervolgens zijn het MER en de contra-expertise van Deltares ter toetsing voorgelegd aan de Commissie m.e.r. In haar toetsingsadvies van 16 november 2010 (rapportnummer 2150-156) concludeert de Commissie m.e.r. dat het achtergrondonderzoek naar de effecten op de Waddenzee gedegen is en op overtuigende wijze laat zien, dat de (natuurlijke) aanvoer van sediment uit de Noordzeekustzone voldoende is om de effecten van bodemdaling door de

zoutwinning in het wingebied Havenmond – met enige vertraging – op te vangen. Hierdoor treedt volgens de Commissie m.e.r. geen aantasting op van de natuurlijke kenmerken van de betreffende Natura2000-gebieden (waaronder de Waddenzee). De Commissie m.e.r. doet wel enkele aanbevelingen voor het monitoringsprogramma. Daarnaast adviseert de Commissie m.e.r. voldoende zandsuppleties uit te voeren. Aan deze aanbevelingen van de Commissie m.e.r. is uitvoering gegeven, zowel in het onderhavige besluit als in de Natuurbeschermingswetvergunning.

De Minister van EZ stelt hierbij vast dat voor de beide kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep het Meegroeivermogen 5 mm per jaar bedraagt, gemiddeld over een 19 jaarlijkse periode. Hiermee is een maat voor het Meegroeivermogen als strikte grenswaarde vastgelegd.

5.2.2.4 Zeespiegelstijging

Om de Gebruiksruimte te kunnen vaststellen is het noodzakelijk om het beleidsscenario voor de zeespiegelstijging voor het betreffende deel van de Nederlandse kust te kennen. Ten behoeve van de zoutwinning van Frisia onder de Waddenzee (onder de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep), heeft TNO op 13 maart 2013 (kenmerk: AGE 13-10.015) advies uitgebracht over het voor de zoutwinning onder de Waddenzee vanaf de locatie Harlingen te hanteren beleidsscenario voor de zeespiegelstijging.

TNO adviseert om het beleidsscenario voor de zeespiegelstijging, dat is beschreven in het TNO advies van 22 juni 2011 (kenmerk: AGE 11-10.044) ten behoeve van de gaswinning van NAM onder de Waddenzee vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen (ofwel 'Wadden I'), onverkort toe te passen op het deel van de Waddenzee waar de voorgenomen zoutwinning door Frisia bodemdaling zal veroorzaken. TNO heeft haar advies met kenmerk AGE 11-10.044 namelijk gebaseerd op het technisch rapport van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (hierna: KNMI) van maart 2011 (kenmerk: KNMI TR-318) over tijdsafhankelijke klimaatscenario's voor zeespiegelstijging aan de Nederlandse kust, als ook op de door Deltares in opdracht van Rijkswaterstaat uitgevoerde definitiestudie van de zeespiegelstijging voor bepaling van de suppletiebehoeft (Deltares, rapport no. 1202993-002, 2010). Deze beide rapporten maakten geen onderscheid naar specifieke delen binnen de Waddenzee.

TNO adviseert aldus om voor de zeespiegelstijging ten behoeve van de zoutwinning onder de Waddenzee, het volgende beleidsscenario te hanteren:

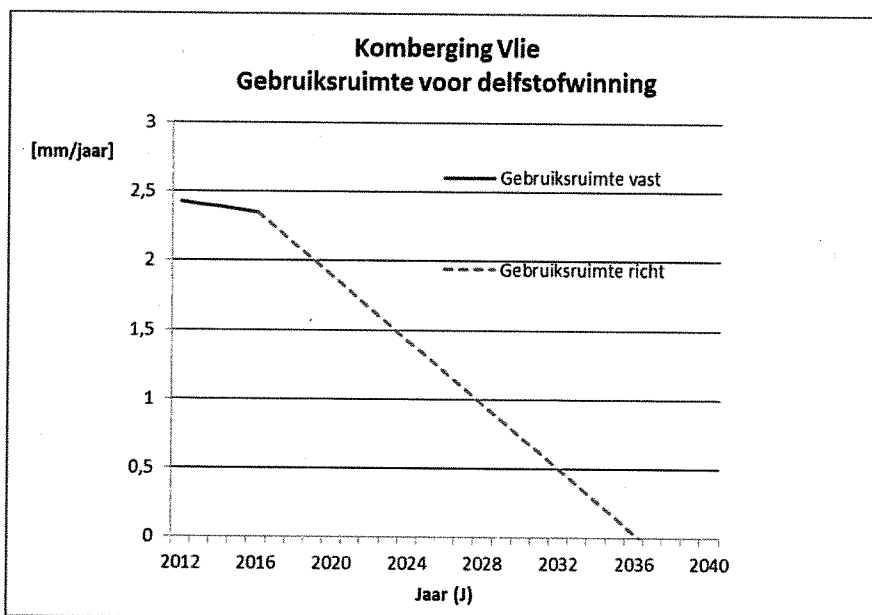
- voor het bepalen van de Gebruiksruimte voor de periode 2011-2016 een voortzetting van het Wadden I scenario 2007-2011;
- met ingang van 2016: een acceleratie, die nodig is om door een eenparige versnelling vanaf dan in honderd jaar een zeespiegelstijging van 85 cm te bereiken, zoals in het Wadden I scenario vanaf het jaar 2011 is gedaan.

TNO meent (op basis van haar adviezen van 13 maart 2013 en van 22 juni 2011) dat, in combinatie met het "Hand aan de Kraan" principe, het voorzorgprincipe hiermee voldoende is gewaarborgd.

5.2.2.5 Gebruiksruimte

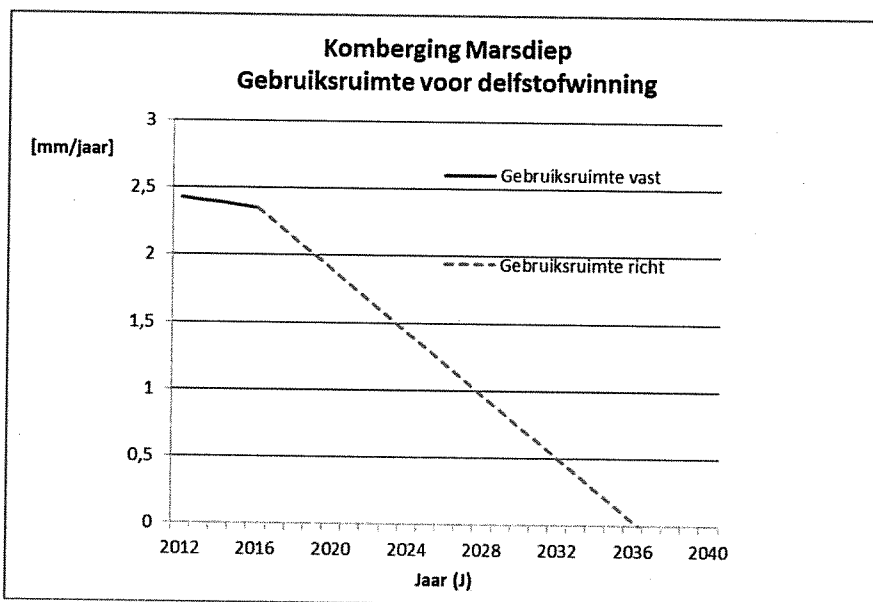
Het Meegroeivermogen van de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep⁵ is hiervoor vastgesteld op (in beide gevallen) 5 mm per jaar, gemiddeld over een periode van 19 jaar. De Minister van EZ stelt hierbij – op basis van het per 1 januari 2011 te hanteren beleidsscenario voor de zeespiegelstijging, zoals uiteengezet in het TNO-advies 22 juni 2011 (kenmerk: AGE 11-10.044) en van 13 maart 2013 (kenmerk: AGE 13-10.015) – de Gebruiksruimte vast voor de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep voor de periode tot 1 januari 2016.

Bijgaande figuren tonen voor de kombergingsgebieden Vlie (Figuur 1a) en Marsdiep (Figuur 1b) de Gebruiksruimte voor delfstofwinning onder het betreffende gebied.

Figuur 1a. Gebruiksruimte voor inpassen delfstofwinning voor kombergingsgebied Vlie

⁵ De oppervlakte van kombergingsgebied Vlie bedraagt 632 vierkante kilometer, die van kombergingsgebied Marsdiep bedraagt 590 vierkante kilometer (RIKZ rapport 2004, tabel B.1.4.1, afgerond op gehele vierkante kilometers).

Figuur 1b. Gebruiksruimte voor inpassen delfstofwinning voor kombergingsgebied Marsdiep

Vóór 1 januari 2016 zal een volgende evaluatie en vaststelling van de Gebruiksruimte (weer voor een periode van vijf jaar) plaatsvinden, gebruikmakend van de dan geldende verwachtingen voor de zeespiegelstijging.

Op dit moment wordt voor het richtscenario voor de Gebruiksruimte voor de periode vanaf 1 januari 2016 uitgegaan van het door TNO genoemde richtscenario voor de zeespiegelstijging, waarin rekening is gehouden met een hogere versnelling van de zeespiegelstijging (ontleend aan het "Hoog"-scenario zoals opgesteld door het Intergovernmental Panel on Climate Change, en de door Rijkswaterstaat gehanteerde hydraulische randvoorwaarden voor besluiten en planvorming met een zeer lange doorwerking), zodat het beeld van de zeespiegelstijging voor de toekomst niet beter is dan de pessimistische verwachtingen van dit moment.

Op basis van het TNO-advies van 13 maart 2013 en het gezamenlijke advies van Sodm en TNO van 27 juni 2013, acht de Minister van EZ, in combinatie met het "Hand aan de Kraan" principe, de door Frisia aangevraagde duur van de zoutwinning acceptabel tot het jaar 2033. Met dien verstande dat vóór 1 januari 2016 een volgende evaluatie en vaststelling van de Gebruiksruimte (voor weer een periode van vijf jaar) zal plaatsvinden, waarvan de uitkomst kan leiden tot aanpassing van dit besluit.

5.2.2.6 "Hand aan de Kraan" principe

Indien de totale bodemdaling (autonoom en door delfstofwinning) in combinatie met de zeespiegelstijging het Meegroeivermogen in de kombergingsgebieden Vlie

en/of Marsdiep overschrijdt of bij een reële kans daarop, past de Minister van EZ het "Hand aan de Kraan" principe toe, waardoor de delfstofwinning wordt beperkt of stopgezet. Dit "Hand aan de kraan" principe is voor het eerst voorgeschreven in het Rijksprojectbesluit uit 2006 voor de gaswinning Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen. Dat toepassing van het "Hand aan de Kraan" principe zal leiden tot beperking of beëindiging van de bodemdaling, kan worden geconcludeerd op basis van ervaringen in Barradeel en Barradeel II, waarbij zout uit dezelfde zoutlaag werd gewonnen: gebleken is dat de bodemdaling nagenoeg direct stopt, indien de winning wordt gestopt. Deze ervaringen en de bijbehorende mechanismen zijn beschreven in het meet- en regelprotocol (zie onder subparagraaf 5.2.3.2) en de daarbij behorende technische bijlage.

5.2.2.7 Compartimentering

Onder de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep zal zowel sprake zijn van zoutwinning door Frisia als van gaswinning door Vermilion Oil and Gas Netherlands B.V. (hierna: Vermilion). De bodemdalingseffecten hiervan cumuleren.

Indien de natuurgrens (het Meegroeivermogen) wordt overschreden of dreigt te worden overschreden, zal overeenkomstig het "Hand aan de Kraan" principe worden ingegrepen, ongeacht de precieze oorzaak van de bodemdaling.

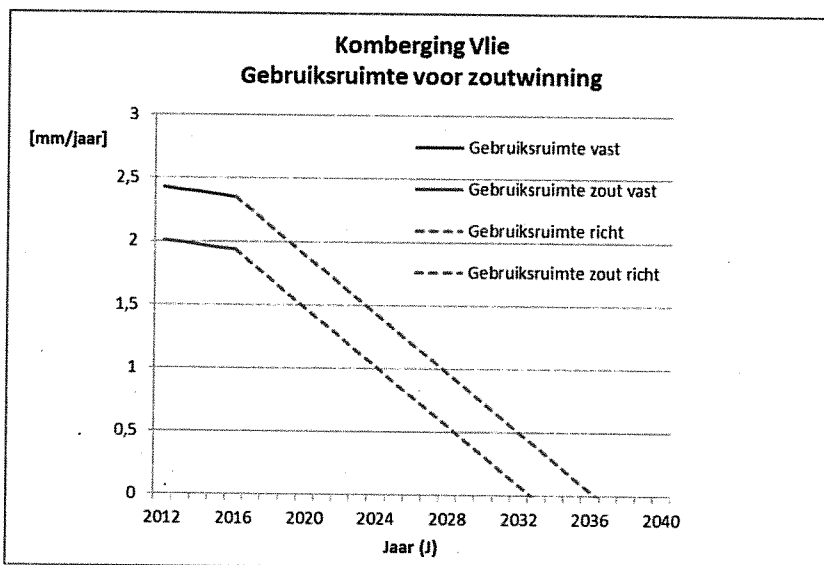
Om de veroorzaakte bodemdaling per delfstofwinning (zout respectievelijk gas) goed te kunnen beheersen heeft de Minister van EZ besloten de beschikbare Gebruiksruimte te compartimenteren. Een eventueel tekort aan Gebruiksruimte zal alleen aan de orde zijn voor de komberging Vlie, omdat het overgrote deel van de veroorzaakte bodemdalingssnelheid door gas- en zoutwinning daar plaatsvindt. Voor de komberging Vlie wordt dus een deel van de Gebruiksruimte (uitgedrukt in mm/jaar) toegekend aan Frisia. Een ander deel van de Gebruiksruimte is gereserveerd voor Vermilion voor de gaswinning vanaf de locatie Zuidwal en voor mogelijk toekomstige gaswinning vanuit Harlingen onder de Waddenzee.

Sodm en TNO adviseren om voor wat betreft de bestaande gaswinning Zuidwal voor de komende periode, per jaar, uit te gaan van een bodemdalingssnelheid (gemiddeld over het oppervlak van de komberging Vlie) van 0,2 mm/jaar (de geschatte snelheid in 2013) en voor wat betreft de mogelijke toekomstige gaswinning vanuit Harlingen onder de Waddenzee van een conservatieve schatting van 0,2 mm/jaar. Gebaseerd hierop bedraagt het voor Vermilion gereserveerde aandeel van de Gebruiksruimte in totaal 0,4 mm/jaar. Mocht blijken dat de bestaande winning Zuidwal meer bodemdaling veroorzaakt dan thans voorzien, dan zal er in eerste instantie een minder groot deel van de Gebruiksruimte beschikbaar zijn voor de mogelijk toekomstige gaswinning vanuit Harlingen onder de Waddenzee.

Indien blijkt dat de gaswinning Zuidwal en de mogelijk toekomstige gaswinning vanuit Harlingen onder de Waddenzee minder bodemdalingssnelheid veroorzaken dan hiervoor is gereserveerd, dan kan Frisia in aanmerking komen voor het niet-

gebruikte deel van deze reservering. Hiervoor zal een wijziging van het winningsplan noodzakelijk zijn.

Aangezien een eventueel tekort aan Gebruiksruimte alleen aan de orde zal zijn voor de komberging Vlie (omdat het overgrote deel van de veroorzaakte bodemdalingssnelheid door gas- en zoutwinning daar plaatsvindt) is genoemde compartimentering in onderstaande figuur uitsluitend voor het kombergingsgebied Vlie inzichtelijk gemaakt.

Figuur compartimentering Gebruiksruimte voor inpassen zout- en gaswinning voor kombergingsgebied Vlie.

Frisia dient, vanuit het oogpunt van doelmatige winning, haar productie zodanig te optimaliseren dat de (voorspelde) bodemdalingssnelheid in het kombergingsgebied Vlie ten gevolge van de productie, te weten 0,99 mm/jaar, blijft binnen het aan haar toegekende aandeel van de Gebruiksruimte⁶. Aangezien het overgrote deel van de door Frisia veroorzaakte bodemdaling plaatsvindt in het kombergingsgebied Marsdiep ten gevolge van de zoutwinning vele malen lager zijn dan de (voorspelde) bodemdalingssnelheid in het kombergingsgebied Vlie. Daarmee is gewaarborgd dat de winning (ook wat betreft Marsdiep) binnen de daarvoor geldende Gebruiksruimte blijft.

⁶ Uitgangspunt is een (constante) zoutextractie van 1,35 mln ton/jaar. Bij een soortelijk gewicht van steenzout van 2,164 ton/m³ vertegenwoordigt dat een volume-afname in de ondergrond van 0,624 mln m³/jaar. Die volume-afname manifesteert zich aan het oppervlak als bodemdaling en dus als een toename van het volume van de komberging. Bij een kombergingsoppervlak van 632 km² betekent dat voor de komberging Vlie een gemiddelde bodemdalingssnelheid van (0,624 mln m³ per jaar gedeeld door 632 mln m²) 0,99 mm/jaar.

Toepassing van het "Hand aan de Kraan" principe maakt dat bij een eventuele dreigende overschrijding van het aan Frisia toegekende aandeel van de Gebruiksruimte, de zoutwinning onmiddellijk zodanig wordt aangepast dat de grens van het Meegroeivermogen niet wordt overschreden.

5.2.2.8 Zandsuppleties

Als gevolg van de zoutwinning conform het voorgestelde winningsplan moeten maatregelen genomen worden ter bescherming van het kustfundament van de Noordzeekustzone. Resulterende zandsuppleties moeten worden ingepast in bestaande suppletieprogramma's. Het doel is het waarborgen van de veiligheid door het vermijden van aantasting van het kustfundament van de Noordzeekustzone. Bij de maatregelen zullen op basis van de metingen geactualiseerde prognoses van de dalingskom in de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep worden betrokken.

5.2.2.9 Monitoringsplan

In het kader van de uitvoering van het winningsplan Havenmond heeft Frisia, mede gelet op de Natuurbeschermingswet 1998, voor de zoutwinning onder de Waddenzee, zoals vereist zal worden in de Natuurbeschermingswetvergunning, een monitoringsplan uitgewerkt. Dit plan voorziet in een signaleringssysteem, waarmee onder andere gecontroleerd wordt of de sedimentatie de bodemdaling voldoende bijhoudt en waarmee andere natuureffecten kritisch worden gevolgd. Het plan wordt, in samenhang met het "Hand aan de Kraan" principe, ook gezien als invulling van maatregelen om natuurschade door bodembeweging te voorkomen of te beperken, zoals omschreven in artikel 24, eerste lid, onder s, van het Mbb. Het monitoringsplan is daarom ook in het kader van dit besluit tot instemming met het winningsplan Havenmond van belang.

5.2.2.10 Conclusie inzake randvoorwaarde 2

Bij de uitvoering van de winning op de wijze zoals hiervoor beschreven, bestaat wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel dat de zoutwinning in het gebied Havenmond geen schadelijke gevolgen zal hebben voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee. Aan de tweede randvoorwaarde wordt aldus voldaan.

5.2.3 Randvoorwaarde 3:

"Een onafhankelijke instantie adviseert het bevoegd gezag over de opzet, uitvoering en beleidsconsequenties van een adequate monitoring van alle relevante effecten en ontwikkelingen, zodat indien nodig door het bevoegd gezag kan worden ingegrepen volgens het "Hand aan de Kraan" principe."

5.2.3.1 Onafhankelijke auditcommissie

De Minister van EZ zal voor aanvang van de zoutwinning een onafhankelijke Auditcommissie zoutwinning onder de Waddenzee instellen, welke het bevoegd gezag zal adviseren over de opzet, uitvoering en beleidsconsequenties van een adequate monitoring van alle relevante effecten en ontwikkelingen. Het is voorzien dat deze rol, naast het reguliere toezicht, door de Commissie m.e.r. onder de naam Auditcommissie zoutwinning onder de Waddenzee, zal worden vervuld.

5.2.3.2 Meet- en regelprotocol

Drukmetingen en geometriemetingen op het niveau van de cavernes zijn essentieel om de relatie tussen productie en bodemdaling te verifiëren. Om het proces van de dalingssnelheid te beheersen, is door Frisia voor de kombergingen Vlie en Marsdiep een geavanceerd meet- en regelsysteem ontwikkeld dat wordt beschreven in het meet- en regelprotocol. Dit systeem verschaft voldoende informatie om, indien afwijkingen tussen de prognose en de actuele dalingssnelheid van de ondergrond optreden, de winning op tijd te kunnen bijsturen of stoppen. Het meet- en regelprotocol en de technische bijlage die hier onderdeel van uitmaakt, zijn, vanwege de samenhang, gelijktijdig ingediend met het winningsplan Havenmond. De frequentie van het doorlopen van de meet- en regelcyclus is vastgelegd in het meet- en regelprotocol.

Een adequaat meetsysteem voor de bepaling van de bodemdaling wordt geïnstalleerd zoals beschreven in het meetplan, ingevolge de artikelen 30, 31 en 33, van het Mbb. Controle van deze bepaling van dalingssnelheden vindt plaats aan de hand van een door de Minister van EZ krachtens artikel 30 van het Mbb goedgekeurd meetplan, op grond waarvan de uitvoerder verplicht is periodiek over de uitkomsten van de uitgevoerde metingen aan de Minister van EZ te rapporteren. Dit in combinatie met de meet- en regelcyclus, die ten doel heeft om het dalingstempo binnen het aan Frisia toegekende aandeel van de Gebruiksruimte te houden.

De rapportages op basis van het meet- en regelprotocol en onderliggende gegevens worden door de Minister van EZ onverwijld en integraal ter advies toegestuurd aan de (voor aanvang van de zoutwinning nog in te stellen) onafhankelijke Auditcommissie zoutwinning onder de Waddenzee.

5.2.3.3 Monitoringsplan

Zoals al beschreven in paragraaf 5.2.2.9 heeft Frisia in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de Waddenzee een monitoringsplan uitgewerkt. Dit plan voorziet in een signaleringssysteem, waarmee onder andere wordt gecontroleerd of de sedimentatie de bodemdaling voldoende bijhoudt en waarmee andere natuureffecten kritisch worden gevolgd. Het plan wordt ook gezien als invulling van maatregelen om natuurschade door bodembeweging te voorkomen of te beperken, zoals omschreven in artikel 24, eerste lid, onder s, van het Mbb. Het monitoringsplan blijft dan ook van belang.

5.2.3.4 Conclusie inzake randvoorwaarde 3

Op bovenbeschreven wijze wordt geborgd dat er een onafhankelijke instantie is die het bevoegd gezag adviseert zodat, indien nodig, door het bevoegd gezag kan worden ingegrepen in de zoutwinning in het gebied Havenmond volgens het "Hand aan de Kraan" principe. Aan de derde randvoorwaarde wordt aldus voldaan.

5.2.4 Randvoorwaarden 4 en 5:

"De benodigde op te richten bouwwerken (waaronder het tijdelijk plaatsen van boorinstallaties) worden zo zorgvuldig mogelijk ingepast in het landschap ter bescherming van de unieke openheid daarvan, met behulp van de best beschikbare technische mogelijkheden.

Gelet op deze zorgvuldige inpassing in het landschap wordt tijdelijk gebruik van installaties ten behoeve van de exploratie, onderhoud en winning als niet schadelijk beschouwd voor open horizon en duisternis."

Op dit moment wordt voorzien dat vier gedeveeerde boorputten vanaf het bedrijfsterrein van Frisia te Harlingen worden aangelegd. Uit het winningsplan Havenmond volgt dat de hiervoor te plaatsen tijdelijke boorinstallaties, waarbij gebruik wordt gemaakt van de best beschikbare technische mogelijkheden, zo zorgvuldig mogelijk worden ingepast in het landschap ter bescherming van de unieke openheid daarvan. Mogelijke effecten van deze tijdelijke installaties op natuur en milieu zijn meegenomen in de passende beoordeling en in de milieueffectrapportage.

Aan de vierde en vijfde randvoorwaarde wordt aldus voldaan.

5.2.5 Algehele conclusie inzake de vijf randvoorwaarden uit de PKB

Gelet op het voorgaande wordt vastgesteld dat aan alle vijf de randvoorwaarden zoals opgenomen in de PKB wordt voldaan.

5.3 Risico van schade als gevolg van bodembeweging

Frisia geeft in hoofdstuk 4 van het winningsplan Havenmond aan dat het zeer onwaarschijnlijk is dat door de winning van zout bodemtrillingen geïnduceerd zullen worden. Sodm en TNO, en de Tcbb, onderschrijven deze conclusie.

Voorts geeft Frisia in hoofdstuk 4 van het winningsplan aan dat de dalingskom vrijwel geheel buitendijks ligt. De daling heeft daarom slechts een zeer beperkte invloed op gebouwen, infrastructuur en de waterhuishouding op het land. De Tcbb stelt dan ook dat "schade aan woningen en infrastructuur op land niet kan worden verwacht." Ook zijn er geen schadelijke gevolgen voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee te verwachten, doordat de bodemdalingsschotel door natuurlijke sedimentatie weer wordt opgevuld. Sodm en TNO zijn van oordeel dat Frisia een gedegen analyse heeft gegeven van de verwachte bodemdaling ten gevolge van de zoutwinning.

De winning van zout zal naar verwachting wel leiden tot een beperkte daling van de strekdam Pollendam en mogelijk ook tot een beperkte daling van de Waddenzeedijk. Gegevens omtrent de mate van daling zullen conform goedgekeurd meetplan door Frisia worden aangeleverd aan Rijkswaterstaat (strekdam Pollendam) en Wetterskip Fryslân (Waddenzeedijk). Deze instanties beoordelen vervolgens of de normeringen zijn geborgd en of er herstelmaatregelen nodig zijn. Indien herstelmaatregelen nodig zijn, zullen deze zoveel mogelijk tegelijkertijd met de reguliere onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden.

Op Frisia rust de verplichting schade door bodembeweging als gevolg van de zoutwinning te vergoeden in overeenstemming met de regels van de Mijnbouwwet en het Burgerlijk Wetboek. Voorts kunnen particulieren die menen schade te ondervinden als gevolg van bodembeweging door de zoutwinning van Frisia tegen een geringe bijdrage advies vragen aan de Tcbb. Tenslotte geldt als aanvullende bescherming en ter verzekering van het belang van eventuele benadeelden dat er een hoofdstuk "Waarborgfonds mijnbouwschade" in de Mijnbouwwet is opgenomen.

5.4 Inhoudelijke aanbevelingen adviseurs

Over het winningsplan Havenmond hebben Sodm en TNO, en de Tcbb, advies uitgebracht. In hoofdstuk 3 zijn de conclusies daaruit genoemd.

Sodm, TNO en de Tcbb adviseren de Minister van EZ om in te stemmen met het winningsplan Havenmond onder de volgende voorwaarden:

- Frisia voert de winning uit volgens het uitgewerkte en bij het winningsplan gevoegde meet- en regelprotocol met technische bijlage. Rapportagemomenten worden in het protocol aangegeven.
- Frisia actualiseert binnen 6 maanden na vaststelling van dit besluit, in de technische bijlage van het Meet- en Regelprotocol, de gebruiksruimtefiguur met de verwachte belasting door de zoutwinning en de reservering voor de

gaswinning, in overeenstemming met de waarden uit het definitieve instemmingbesluit winningsplan Havenmond.

- Frisia dient binnen de beschikbare Gebruiksruimte haar winning zoveel mogelijk te optimaliseren, gegeven de in haar winningsplan gepresenteerde doelstelling en de randvoorwaarden van haar bedrijfsvoering.
- Frisia actualiseert na voltooiing van de boringen de bodemdalingsprognoses van het winningsplan.
- Frisia dient ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen voorafgaand aan het boren van de eerste Havenmond put een evaluatie te geven van de operationele aspecten en abandonnering van de caverne BAS-3, de relatie met het boren van deze put en de preventieve/mitigerende maatregelen welke hieruit volgen voor de boring en de operationele uitvoering van de Havenmond putten.
- Frisia dient voorafgaand aan de winning een sluitingsplan op hoofdlijnen in ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen.
- Frisia werkt vóór aanvang van de winning, ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen, de volumemonitoring op basis van de waterbalans - in combinatie met de geplande holruimtemetingen - nader uit, inclusief een onzekerheidsanalyse.
- Frisia continueert GPS-hoogtemetingen bij de locatie Barradeel en draagt zorg voor de installatie van twee nieuwe GPS-hoogtemeters op het Wad. Deze nieuwe hoogtemeters dienen tenminste 1 jaar voor aanvang van de winning operationeel te zijn. De resultaten van de GPS-metingen worden maandelijks gerapporteerd aan de inspecteur-generaal der mijnen.
- Onverlet artikel 36 van de Mijnbouwwet, gaat de Minister van Economische Zaken, na advies van de inspecteur-generaal der mijnen, in ieder geval over tot wijziging van de voorschriften dan wel tot intrekking van het besluit tot instemming met het winningsplan, indien het Meegroeivermogen van de kombergingsgebieden Vlie of Marsdiep wordt overschreden of er een reële kans is dat dit Meegroeivermogen zal worden overschreden.

Deze voorwaarden zijn verwerkt in de voorschriften van dit besluit.

6. Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt geconcludeerd dat het winningsplan Havenmond in het belang van het planmatig beheer van voorkomens van delfstoffen is. De inhoud van het winningsplan voldoet aan de wettelijke eisen. Door toepassing van het "Hand aan de Kraan" principe wordt gewaarborgd dat het Meegroeivermogen van de betreffende kombergingsgebieden niet wordt overschreden. Aldus is geborgd dat wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat de winning van zout in het gebied Havenmond geen schadelijke gevolgen zal hebben voor de natuur- en landschapswaarden van de Waddenzee. Het risico van schade ten gevolge van bodembeweging is voldoende beperkt.

Gelet hierop en gelet op de inhoud van de ingewonnen adviezen van Sodm, TNO en de Tcbb wordt de gevraagde instemming met het winningsplan Havenmond verleend onder de hierna te noemen voorschriften en beperkingen.

Gelet op:

De artikelen 34 en 35 van de Mijnbouwwet, de artikelen 25, 30, 31 en 33 van het Mijnbouwbesluit;

Besluit:

Artikel 1

Het door Frisia Zout B.V. ingediende winningsplan Havenmond gedateerd 19 maart 2012 en ontvangen op 20 maart 2012, welk winningsplan door Frisia Zout B.V. is geactualiseerd, gedateerd 14 december 2012 en ontvangen op 17 december 2012, verkrijgt de instemming, als bedoeld in artikel 34, derde lid, van de Mijnbouwwet.

Artikel 2

Instemming met het in artikel 1 genoemde winningsplan wordt gegeven tot het jaar 2033.

Artikel 3

Frisia Zout B.V. voert de winning uit volgens het uitgewerkte en bij het winningsplan gevoegde meet- en regelprotocol met technische bijlage en rapporteert hierover aan de Minister van Economische Zaken conform de rapportagemomenten zoals aangegeven in het meet- en regelprotocol.

Artikel 4

Frisia Zout B.V. rapporteert aan de Minister van Economische Zaken over de uitkomst van de, conform het goedgekeurde meetplan, uitgevoerde metingen.

Artikel 5

Frisia Zout B.V. actualiseert binnen 6 maanden na het onherroepelijk worden van dit besluit, in de technische bijlage van het meet- en regelprotocol, de gebruiksruimtefiguur met de verwachte bodemdalingssnelheid door de zoutwinning en de reservering voor de gaswinning, in overeenstemming met de waarden uit dit besluit.

Artikel 6

Frisia Zout B.V. actualiseert na voltooiing van de boringen de bodemdalingsprognoses van het winningsplan.

Artikel 7

Frisia Zout B.V. werkt vóór aanvang van de winning, ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen die onder de Minister van Economische Zaken ressorteert, de volumemonitoring op basis van de waterbalans - in combinatie met de geplande holruimte metingen - nader uit, inclusief een onzekerheidsanalyse.

Artikel 8

Frisia Zout B.V. voert ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen die onder de Minister van Economische Zaken ressorteert - voorafgaand aan het boren van de eerste Havenmond put - een evaluatie uit over de operationele aspecten en abandonnering van de caverne BAS-3, de relatie met het boren van deze put en de preventieve/ mitigerende maatregelen welke hieruit volgen voor de boring en de operationele uitvoering van de Havenmond putten.

Artikel 9

Het Meegroeivermogen voor de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep is voor beide kombergingsgebieden bepaald op 5 millimeter per jaar, gemiddeld over een 19 jaarlijkse periode over de oppervlakte van het betreffende kombergingsgebied. De oppervlakte van kombergingsgebied Vlie bedraagt 632 vierkante kilometer; voor het kombergingsgebied Marsdiep bedraagt deze 590 vierkante kilometer.

Artikel 10

Frisia Zout B.V. voert berekeningen uit ten behoeve van door het bevoegd gezag noodzakelijk geachte zandsuppleties. Op basis van de met metingen, volgens het meetplan, geactualiseerde prognoses rapporteert Frisia Zout B.V. aan het bevoegd gezag over de volumetoename van de dalingskom in de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep door de zoutwinning onder de Waddenzee.

Artikel 11

Frisia Zout B.V. zal, als ook vermeld in de vergunning Havenmond op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, ervoor zorgdragen dat een zodanige hoeveelheid zand in de Noordzeekustzone zal worden gesuppleerd, dat de zandonttrekking als gevolg van de door de onderhavige winning optredende bodemdaling in de Waddenzee kan worden opgevangen door het natuurlijke sedimentatieproces. Door deze suppletie wordt een aantasting van het kustfundament vermeden en de veiligheid gewaarborgd. De kosten van deze suppletie zijn voor rekening van Frisia Zout B.V.

Artikel 12

Frisia Zout B.V. continueert GPS-hoogtemetingen bij de locatie Barradeel, conform het meetplan en installeert twee nieuwe GPS-hoogtemeters op twee representatieve locaties op het Wad. Deze nieuwe GPS-hoogtemeters dienen tenminste 1 jaar voor aanvang van de zoutwinning operationeel te zijn. Frisia Zout B.V. verstrekt de inspecteur-generaal der mijnen maandelijks de resultaten van de GPS-metingen.

Artikel 13

Frisia Zout B.V. zal de door zoutwinning veroorzaakte bodemdaling op de strekdam Pollendam respectievelijk op de Waddenzeedijk, conform goedgekeurd meetplan, aan de beheerders van deze werken rapporteren en zal indien dat door deze beheerders nodig wordt geacht, maatregelen nemen om de effecten van de bodemdaling op deze dam of deze dijk te voorkomen of te beperken.

Artikel 14

Het aan Frisia Zout B.V. toegekende aandeel van de Gebruiksruimte in de komberging Vlie is bepaald op 0,99 millimeter per jaar. Op basis van de uitkomst van de artikelen 15 en 16 kan het aan Frisia Zout B.V. toegekende aandeel van de Gebruiksruimte worden bijgesteld.

Artikel 15

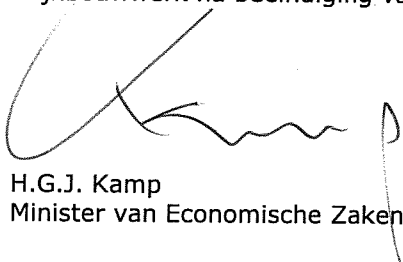
In het winningsplan wordt voor de periode na 1 januari 2016 uitgegaan van een richtscenario voor de Gebruiksruimte waarbij rekening is gehouden met een verwachtingswaarde voor de zeespiegelstijging. Vóór 1 januari 2016 stelt de Minister van Economische Zaken op basis van een evaluatie de Gebruiksruimte voor een periode van vijf jaar opnieuw vast, gebruikmakend van de nieuwe verwachtingswaarden voor de zeespiegelstijging. Deze evaluatie en de eventuele bijstelling van de Gebruiksruimte zal vervolgens gedurende de zoutwinning in een cyclus van vijf jaar worden uitgevoerd. De uitkomsten kunnen leiden tot bijstelling van het winningsplan.

Artikel 16

Onverlet artikel 36 van de Mijnbouwwet gaat de Minister van Economische Zaken na advies van de inspecteur-generaal der mijnen, in ieder geval over tot wijziging van de voorschriften dan wel tot intrekking van dit besluit tot instemming met dit winningsplan, indien het Meegroeivermogen van de kombergingsgebieden Vlie en Marsdiep wordt overschreden of er een reële kans is dat dit Meegroeivermogen wordt overschreden.

Artikel 17

Frisia Zout B.V. dient voorafgaand aan de winning, ten genoegen van de inspecteur-generaal der mijnen die onder de Minister van Economische Zaken ressorteert, een beschrijving op hoofdlijnen in van de wijze waarop het mijnbouwwerk na beëindiging van de winning buiten werking gesteld zal worden.

H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

Belanghebbenden kunnen tegen dit besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, postbus 20019, 2500 EA, Den Haag. De termijn voor het indienen van een beroepschrift bedraagt zes weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd. Geen beroep kan worden ingesteld door een belanghebbende aan wie redelijkerwijs kan worden verweten dat hij geen zienswijze over het ontwerp van dit besluit naar voren heeft gebracht.

Bijlage 1: Begrippenlijst

Meegroeivermogen:

Het natuurlijke vermogen van een kombergingsgebied gemiddeld over een 19 jaarlijkse periode, uitgedrukt in mm/jaar over het hele gebied, om de relatieve zeespiegelstijgings-snelheid op lange termijn bij te houden terwijl het geomorfologisch evenwicht en de sedimentbalans in stand blijven.

Gebruiksruimte:

Het verschil tussen het Meegroeivermogen van een kombergingsgebied en de relatieve zeespiegelstijging.

Belasting:

De bodemdalingssnelheid van het kombergingsgebied, uitgedrukt in mm/jaar en voortschrijdend symmetrisch gemiddeld over een 6 jaarlijkse periode, ten gevolge van menselijke activiteiten.

Relatieve zeespiegelstijgingssnelheid (rZss):

Het gecombineerde effect van de stijging van de zeespiegel en de autonome daling van de bodem. De autonome bodemdaling is hierbij de bodemdaling die optreedt door andere oorzaken dan delfstofwinning. De rZss wordt steeds vastgesteld voor een periode van 5 jaar (huidige periode is 2011 tot 2016).

Richtscenario rZss:

Scenario voor de rZss op een later moment dan de periode waarvoor de rZss reeds is vastgesteld (op dit moment vanaf 1 januari 2016). In het richtscenario rZss is rekening gehouden met een hogere versnelling van de zeespiegelstijging ontleend aan het "Hoog"-scenario zoals opgesteld door het Intergovernmental Panel on Climate Change, en de door Rijkswaterstaat gehanteerde hydraulische randvoorwaarden voor besluiten en planvorming met een zeer lange doorwerking.

"Hand aan de Kraan" principe:

Beperking of stopzetting van de delfstofwinning door de Minister van EZ indien de totale bodemdaling (autonoom en door delfstofwinning) in combinatie met de zeespiegelstijging het Meegroeivermogen in het betreffende kombergingsgebied overschrijdt of bij een reële kans op overschrijding.

Meetplan:

Plan waarin de wijze wordt beschreven waarop metingen worden verricht naar bodembeweging ten gevolge van de zoutwinning in het betreffende gebied. Het meetplan bevat tenminste een beschrijving van de tijdstippen waarop de metingen worden verricht, de plaatsen waar gemeten wordt en de meetmethoden.

Meet- en regelprotocol:

Beschrijving van het meet- en regelsysteem waarmee de benodigde informatie wordt ingewonnen om zo nodig tijdig het "Hand aan de Kraan" principe te kunnen toepassen.

Meet- en regelcyclus:

Een periodiek terugkerend patroon van meten, rapporteren, controleren en zo nodig bijsturen van het meet- en regelsysteem. De frequentie van het doorlopen van de meet- en regelcyclus is vastgelegd in het meet- en regelprotocol.

Monitoringsplan:

Dit plan voorziet in een signaleringssysteem, waarmee onder andere vastgesteld wordt of de sedimentatie de bodemdaling voldoende bijhoudt en waarmee andere natuureffecten worden gemonitord.